

ô ô

الإصطلاح الصرفي بين اللسانيات وفقه اللغة

رسالة مقدّمة لنيل شهادة الماجستير
باختصاص فقه اللغة العربية

إعداد الطالبة:

وصال الحميد

إشراف:

الأستاذ الدكتور رضوان القضماني

éççð

صفحة	المحتوى
ì	-
ñ	-
éñ	:Ø Ø -
êè .....( )	-
êñ	-
ëì	/ -
ëî	/Û -
ëï	-
í ê	- :
í í	-
í ð	-
î é	- :
î ë	Û -
ï è	: Ø -
ï é	-
ï ì	" " " " -
đí	-
éèè	-
éèê	"Morphology" -
éèî	"Morpheme" -
éèñ	"Free Morpheme" -
éèè	"Bound Morpheme" -
éèè	"Zero Morpheme" -

ééé	....."Morphe"	-		
ééê	....."Allomorphe"	-		
ééê	....."Root"	-		
ééë	....."Affix"	-		
ééì	....."prefix"	-		
ééí	....."Infix"	-		
ééí	....."Suffix"	-		
ééî	.....	:	Ø	-
ééï	.....	-		
éêë	....."Morpho – phonology"	-		
éêí	....." Morpho – phoneme"	-		
éêï	.....Assimilation	-		
éëë	.....Dissimilation	-		
éëñ	.....	-		
éì ì	.	-		
éí è	...	:	Ø	-
éí é	.....	-		
éí í	.....	-		
	)	-		
éî ë	.....(			
éì ì	..... / Morphology	-		
éî ñ	.....Û / Racine	-		
éï è	..... / Affix	-		
éï é	..... / Assimilation	-		

éï ì	.....		-
éï î	.....Ù	-	
éï î	.....	-	
éěê	.....	-	
éěî	.....		-
éñé	.....		-
êèě	.....		-

مقدمة..

ٓ Õ Õ Õ â -
Õ Õ Õ .
Õ ٓ Õ Õ Õ Û
Õ Õ ٓ
ٓ Õ
Õ Õ Õ ٓ â â
Õ Õ â
ٓ Õ â
Õ Û
ٓ ٓ
Û ° Û
Õ Õ °
Õ Õ ٓ Õ ° Û
°
Õ Õ Õ ٓ
ٓ
â ٓ
Õ Õ Õ

" Õ Õ Õ " Õ Õ à Õ Õ

."morpho-phonology "

هدف البحث..

Õ Õ

Õ Õ " Õ Õ " Õ

Õ

Õ Õ . â

Õ Õ á Õ

أهمية البحث..

Õ à

â

â

Õ ( )

â

Õ Õ

Õ

Õ Õ Õ

Õ

ũ

منهج البحث..

ũ ũ ũ ũ ũ ũ ũ

" diachronic "

" synchronic "

ũ ũ ũ

ũ

Û

١- المقدمة:

٢- التمهيد:

Û Û

ũ

( )

٣- الفصل الأول:

ũ

" " " "

Û

ũ ũ

د

Ù Õ

Ù Ù

à Õ Õ

٤- الفصل الثاني:

Õ Õ Õ ùõ

Ù Ù

Õ

â

Ù

Ù

â

Õ Õ Õ

â

Õ

Ù

â

٥- الفصل الثالث:

Õ Õ

Ù

Õ ùõ Õ

Õ Õ Õ Õ

Õ Õ ä Morpho Õ phonology

.â

Û

Õ " grammar "

Õ

ä

â

."Syntax"

" morphology"

٦- الفصل الرابع:

Õ

Õ

Õ

Õ

Û

Õ

Û

د

Õ

Õ

د

Û

د

د Õ

"affixes"

Õ

"morphology"

"

Õ

"

.

..."assimilation"

"

"

"

"

Õ

Õ

Õ

د

د

.

٧- خاتمة:

تمهيد ..

õ õ õ õ õ

ù õ õ

ù ì ù

ù

ù

õ õ õ

ù ù

ì

õ

ùõ ìõ

. à

õ

â ù¹

õ) õ

õ õ

" : ì ù (

¹ õ

ù

õ õ õ õ

¹

â ì

é"

: õ

ì

é

.é/é . . .

:

õ õ õ

:Ø

õ - -

ù

õ õ õ

...

"

:

õ õ õ

ù

õ õ

...

õ õ õ â

õ õ

...

é " . ....

" :ù

õ

è

ê " . ....

ù

õ â

õ

õ

é

.éíí, éíì/é, êèèé,

, éñî é õ õõ éñè, . , :

ê

.ñ :

Õ " Õ

â

Õ Õ

Ù .

é "

Õ Õ

Ù ...

ùõ Õ Õ

â

Õ Õ

Õ

Ù

:

Õ Õ ùõ

Õ Õ Õ

Ù °

Õ

Õ Õ Õ

Õ Õ Õ Õ

Ù

.éñ : ,éññë, .

é

Õ Õ

é "

:

Õ Õ Õ

-é"

Õ Õ Õ Õ

-ê

-ë

ê"

-ì

-í

Õ Õ

Õ Õ

- -

Õ Õ

Û ã

: , é

õ õ õ õ : õ õ õ õ õ õ õ

ëí è,èì ñ: , éñî è ÕÕ éëï ñ , , éñî è ÕÕ éëðê

Õ Õ Ù
 Õ Ù
 Ù Ù
 Õ Õ Õ ( ) Ù
 (Õ) , (Õ ëëñ :) ( ) , (Õ ëêê :)
) , (Õ ðéî :) ( ) , (Õ ëđï :)
 (Õ) , Õ (Õ éèñì :) (Õ éèî ï :)
 Õ Õ Ù
 Õ Ù
 Ù Ù

:è "philology" "

Õ â Ù Ù " " Ù
 Õ Õ

, ÕÕ Ù Õ : " philology " " é
 Õ Õ Õ éì èì , Õ : : :
 . êê : éññë , , êèèè

Ö " philologie " " Ö Ö " -é
friedrich August æ

éï ï ï Wolf

Û Û

Ö ... Ö
Ö _ Ö Ö Ö

Ö Ö â Ö Û -
é

Ö Ö " -ê

Ö Û

Ö
Ö é" Ö Ö

Û

Ö Ö
: é
.éé : éñðì :
.êê : êé : ʀ

Õ   Õ   Õ   "   ,   -ë
Õ   Õ   Õ   ,   Õ
ùõ   Õ   Õ   Õ   Õ

é " ...
. . . .

Ù   "   "

Õ   Õ   â

è " .

Õ   Õ   -l

:

Õ   Õ   Ù   (   )   "

,

,

,

,

Ù

,

,

Õ

,

,

,

, . . . Õ : , Õ   _____   é

. ï :

Õ   Õ   , . . .   :   ,   .   ,   ê

.èè : , éñđi Õ éñđë- Õ èi èi Õ Õ èi èè

Õ Õ

é."... philology

Õ Õ Õ

Õ Õ

â

-í

Õ

ä

Õ Õ

ê

" "

-î

Õ Õ

Õ Õ Õ

1

Õ Õ Õ Õ Õ ( )

Õ Õ ( ) Û

ë

Û é

.ñ : éñðë Õ Õ éì éì

.êé , èè : :

.êè , êê: :

(Õ Õ)" philology " Õ -i

é .( )" Linguistics "

Õ " " Û

Õ , Õ Õ

: " "

.

.êèð : . . . : . : é

الفصل الأول

في المصطلح والمصطلح اللغوي

Ù Ù
 Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Ù
 Õ Ù

المعنى اللغوي والاصطلاحي:

.à Õ Õ (Õ)
 Õ ( ) ( )
 Õ) é(Õ Õ) Õ ( )
 : Õ Õ Õ 1 .ê(
 .ê" á : "
 ( ) Ù
 :
 Õ ( ) ..Ø
 .(...)
 " " : ..
 Ù Ù
 ...
 (Õ éí í) Ù Õ é
 Õ Õ)
 .(Ù) : Õ éí èì ( )
 Õ (Õ ï í é-ëî è) è
 ,éñîî -éì èî Õ :
 Õ Õ ðéí -î êñ .(Ù)
 ,èèéí -ÕÕ éì êî Õ Õ Õ : Õ Õ Õ Ù Õ Õ
 .(Ù) :
 . . . Õ : Õ è
 .(Ù)

Õ Õ Õ Ù ÕÙ Ù Õ Ù

Õ Õ Ù Ù

Õ Õ Ù Ù

Õ ( ) ( )

Õ ( )

.( )

Ù ( )

Õ Õ Ù Ù

( ) " :Ù

Õ Õ Ù Ù

é" ..

: Ù

( ) :Ù

Ù ( )

.(é)

Õ Õ Õ Ù Ù

Õ Õ) é

.éi : éñé

: Õ (Õ) :

.êê: .éèéi .éi éi ñi

Õ Õ Ù :
 ð " ( )
 Õ Õ Õ ( )
 (term) ( )
 "... Õ " :Ù
 Õ " " :Ù Ù
 "..."
 Ù

مسألة الاتفاق في المصطلح:

( ) â ( )
 á : " :Ù 1
 ·∅ ∅ á
 á : ∅ · á
 : :∅ .
 .é" .. á : ∅ .

Õ Õ Õ : Õ
 .ééñ : , éñđī - Õ éi èi
 Õ Õ (Õ ðéí - ìì è)
 .ìí - ìì : , éñđī - Õ éi èi

Õ

Õ 1 Õ Õ

"

Ù

Õ

Ù

ÙÕ Õ Õ * Õ

.é" ..

Ù

Õ

Õ

" :

,

Õ

Õ

,

.è" ...

Ù

Õ

Õ

"

Õ

Õ

,

.è" ...

( )

Õ

Õ

Ù

"

.ì" ..

â

Õ

Õ

:

" Ù

* . éí , éî / é , èèèè Õ éî èî ,

é

.éí / é ,

è

.éñ / é ,

ë

:

ì

.éí : , èèèè -Õ éî èè ,

:Ù

é" ..

"

Õ Õ Õ Õ ..." Õ Õ

é" ..

Ù

:

à

Õ Õ ã Õ

:

Õ Õ

Õ Õ Õ Ù Ù Ù

Õ

Õ Õ Õ Õ

Õ

Ù

:

Õ Õ Õ Ù 1

Ù

Ù

Õ

â

Õ Õ

.î :

é

.éè:

e

Õ ( )

Õ Õ Õ
Û Û

Û Û " â â Û
Õ Õ

Õ é

Õ Õ Û

Ô Ô " Õ Û -é
é

Õ Õ

õ ð è é
õ ð : ð : é
ñ: èèèî - èì èï è

õ ªõ

" :Ù

õ

Ù ,

õ õ , ùõ õ , õ õ

.é"

" " Ù

,

,

.é

ùõ

" õ

õ

õ õ

.ë"...

õ ùõ

( )

. " Ù "

õ õ ( ) õ

ùõ õ ùõ õ õ õ ù

õ ù , ( ) " :

õ õ õ ,

õ õ ùõ

. ì " Ù

.éi ê/é ,

é

.éi ê/é ,

ê

.î : ,

ë

.ñ ,

ì

Ù
õ õ õ

Ù
Ù

":
õ .." è" .. á
ê" .. â

õ õ õ 1 ù -ë

õ

:
õ õ õ "

õ

õ ù

õ õ õ õ ù
" ù

.ñ: : .đ: é
.î: : é
.éi ê/é : è
.éê: : ì

Õ

"

Õ

â â

é"

Õ Ù

-ì

Õ Õ

Ù

,

â

â

Õ

,

Ù

Õ

Õ

,

Ù

,

Õ

( )

Õ Õ

ÙÕ

( )

Õ Õ

Õ

éÙ

ë

,

Õ

Õ

Ù

"

Õ

Õ

,

,

Õ Ù

( )

ì"

,

:

,

:

.îî :

éññ

,

,

é

.îî :

,

,

.

,

: Ù

,

,

Ù

é

ë

,

.

,

.

,

.

,

.

,

.

,

.

,

.

,

.

,

.

,

.

,

.

,

.

.õõ:

Õ

,

,

,

.

ì

.éí :

,

.

õ õ) õõ õ

ù

(ù

õ õ , õ ù
õ

õ

õ

ù ù

õ õ

.ù

مستلزمات المصطلح:

õ õ õ , õ
õ õ õ

ù

: / ..

õ õ "

:(definition) -

é" ...

õ õ õ

õ " :ù õ , õ

ù

õ ù

õ definition

õ :

õ ù õ

.îê : , é

Õ Õ

Õ Õ

Õ

Õ Õ

Õ ( )

Õ ( ) Õ

Õ (Õ Õ)

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ Õ Õ

Õ Õ ( )

.éëî : .éñđì

Ù .

: Ù

" Ù

: Ù

Ù

é

Ù .

Ù â

Ù

: "

Ù

ë

" :

.ì èì ì èë .éñđì

.ì èì /é

é

é

è

Õ Õ Ù

é

: -

Ù

ê

Õ Õ " " "

è

Ô Ô " : Ù

Ô . . Ô Ø

Ù é
 Õ : Ù
 .éëë : ,éñðè , éñí ì
 (Ù) ( ) ê
 Õ Õ (.. ..)
 : Õ
 ..( ) ,éñí ì
 Õ Õ Ù : Ù : " : Ù (Õ èñí :)
 Õ Õ "..."
 Õ Õ (Õ èñí :)
 .( ) ,Õ ééî î
 Ù : .." ( )
 ."... Ù Ù Ù
 -èðì) Õ Õ Õ Ù é
 .éð: . . . : . (Õ ì í î

è" ... Ø
 Ù Ù
 Õ
 Õ Ù
 Õ Õ Õ
 Ù
 : / ..
:(concept) : -
 :
 Õ Õ Õ Ù Ù Ù : "
 è" ...
 Õ Ù Õ " :
 Õ Õ Õ Õ
 ù Õ Õ Õ Ù è"
 è" ...
 : (concept) Ù

: Õ Õ (Õ î êî :) é
 .ííí : , èèèè - Õ èí èè ,

.ì ðð : é

Terminology Manual by: Helmut Felber; Paris, éñðì ,p.ééí è

.p.éèè , ì

Õ " é" "

Õ Õ " ê"
...)

:(nation) : -

Õ :

Õ Õ Õ Û

Õ ... Û
.

Õ

Û

Õ Õ Û (í)

â

.ëî ñ : é

.ëî ñ : è

.ëî ñ : ë

.éëî : ì

: í

Õ Õ Õ

Õ Õ Õ Õ

Õ Õ Û

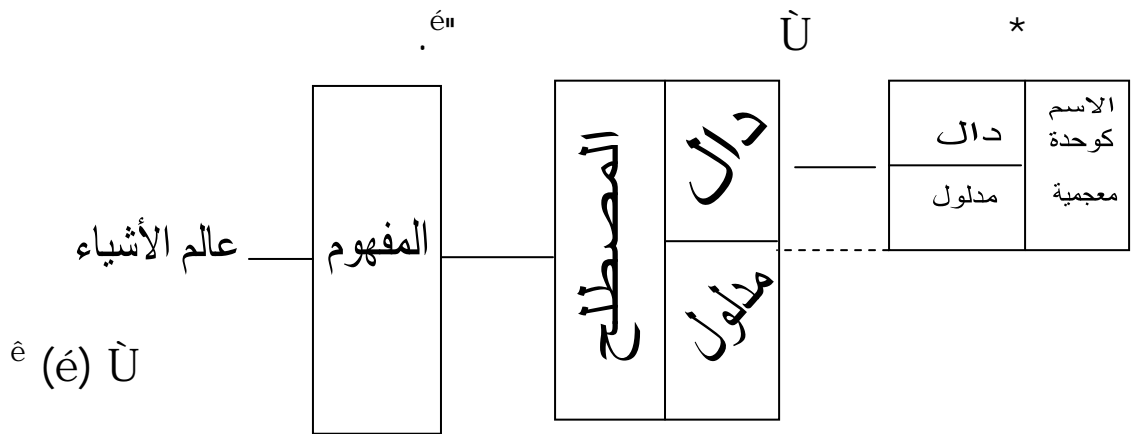
....

المصطلح / الكلمة:

Õ
 Ù Õ Ù Õ
 Õ Ù ° Ù Õ
 Õ Õ Õ Ù Ù ° Ù
 Õ Ù Ù ( )
 : Õ Ù
 : Õ Õ
 -é
 Õ Õ Õ Ù ...
 -ê
 Ù
 -ë
 Õ) Õ Õ ( )
 Õ Õ Õ ( )
 Õ Õ Ù "

Õ Õ : (Ù) é
 .ëë : ,éññ ñ
 .iđ: ð
 .iđ: ð

Õ
 Ù Õ Õ Õ Ù
 Õ Õ
 Õ Õ Ù Ù

( ) ..."
 "é" ..

Ù Õ Õ Ù
 ( ) Ù
 Õ Õ
 Õ
 Ù
 Ù Ù ( ) - -

" Ù * .ðé : é
 .ðé : è
 .ðé : ë

:

$\tilde{O} \quad \tilde{O}$ ، -é
. é ،
 $\tilde{U} \quad \tilde{O} \quad \tilde{U}$ -ê
 $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{U}$ ،
. $\tilde{U}$
 $\tilde{O}$ ، -ë
. ê
. $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$ -ì
. $\tilde{U}$ -í
. è

المدلول / المفهوم:

$\tilde{U} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$ ( )
. $\tilde{U} \quad \tilde{U}$

$\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$ ،
. $\tilde{O}$ ،
. $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$

: $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$
 : $\tilde{O} \quad \tilde{O} \quad \tilde{O}$

á á

Ø Ø

-ê

è"

Ù)

1

Ù

õ õ õ

õ õ Ù

ê(

õ

õ õ

è

..

1

Ù

Ù

" :Ù 1

Ù

õ õ õ õ

Ù õ

ì"

Ù

õ : õ õ

Ù

í

Ù

.éí : (

:Ù Ù)

é

õ Ùõ : õ

ê

.ì èí : ,éñđí

: ,éñđí

.ì èí :

ë

.éê :

ì

.éí ì /é

í

Õ é(Õ)
 Õ Õ Õ
 (Ù) 1
 ( )
 Õ Õ Õ Õ
 Ô .." :
 .é" ... Ø
 :Ù " Õ " Õ Õ Õ Õ
 Õ [Õ] Õ Ù ... "
 ,â Ù
 Õ Ù
 .ë" ..
 Õ Õ Õ
 Õ
 : Õ ãñê)
 ì è/é
 (Õ ãñí :)
 . î :
 .éì ì : ,éññè
 Õ : ì è : ,éññè - Õ éì èé

Õ Õ é ..... à
 :
 " (LOASA) :
 " .....
 Õ Ù Õ
 Õ
 : -2β

" ..... á
 Õ Õ
 Õ " .....
 " .....
 Õ Ù
 Õ Õ

.đĩ đĩ : ..... é
 : ..... ðĩ : ..... è
 ..... (Õ ì ĩ é :) ..... ë
 .ì ë : ..... éñđĩ - Õ éì èĩ ..... Ù .....
 .êĩ : ..... ì

Õ

â

Õ

Û

Õ

é

Õ

Û

Õ

Õ

Õ

»

é

: -3β

∅ ..."

ê" ...

∅

Õ

ì

Û

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

»

»

.èèì :

Û

é

.èî :

è

Õ

Õ

Õ

(Õ ì î é :)

è

.èèì :

:

: ,éññé ,

: ì
.éî é

à

â

é

õ

ù "

õ õ õ

ù

ê" ...

ùõ õ õ

..."

õ ù *

õ õ õ ù

*

è" ..

â ù

õ õ ù 1

ù

â

1

õ

ù

ù

ù

â â

â â

ù

.éi :

: é

.éi :

é

õ (õ õ õ

)

è

." " :ù

* .éñ: éññ

:Û
 Õ Õ é Õ
 Ô Ô Ô . Ô Ô Ô " :
 é"
 Õ Õ (ÕÕ ëñí :)

Õ

Û
 Õ Õ Û Û
 ì â Û Û
 í

Õ Õ
 Õ Û Õ Õ Õ " Õ

éññ- Õ èì èè :Û
 ( ) :
 ìîé :
 ìîé :
 èì è, èì :
 éï :

Õ Ù Õ Õ
 Õ . é"
 Õ sophia Õ Õ phil philosophia :
 Õ Õ television , telegraph , telephone Õ ,
 Ù graph , Ù phone Ù tele
 . ê Ù vision ,
 . ë
 Õ Õ " ,
 Õ Ù Ù
 Õ ,
 . ì" Ù
 Ù : Ù
 Ù Õ Õ 1 â Ù ,
 Õ à
 Õ Õ " ,
 , Õ Ù
 . í" ..

.íí , ìì : , é

.íí : , : ê

.íí : , : ë

.éï : , :

.éèñ : , ì

.éì ì / é , í

Õ Õ
Õ

é Û

: -5β

: Û Õ Õ Õ

: "

è"

Õ

"

1

Û

Õ è" Õ

Û

Õ Õ Õ Õ Õ Õ

Õ Õ

à

Õ Õ

â

Õ Õ Õ Õ

:

ì

.éđ :
.îî/ê , êèèé,

.îî :

.îî :

: é
è
è
ì

Õ Õ : -
 Ù^é ( ) ( ) Õ

Õ Õ Õ : -
 Õ^ë ... Ù Ù : Ù
 Ù

Õ Õ : Ù

Õ) Õ Õ : -
 : Ù^í (

(ic) ( )
 . (ate)

Õ
 Õ Ù)
 (Õ Õ) (Õ) Ù (

.iđ :	:	é
.iđ :	:	é
.éëđ :	Ù :	ë
iđ :	:	í
..đi :	:	í
.éëđ, éëñ :	Ù :	í
ééi :	éëñ :	i

Õ Õ Õ Õ : Û 1
 Õ Õ Û
 Õ Õ
 Û
 Û
 Õ Õ (Õ) Û
 Õ ì ë
 Õ Û
 Õ Õ Õ Õ
 ã
 Û

.éî î : : é
 :
 .ênñ, êñď : éñî Û : é
 .ďë : êèèì :
 .( ) : ë
 .( ) : ì

Ù

Õ Õ (Õ)

Ù

Õ Õ

( )

Õ ãÕ

Ù

Ù Ù

é

Õ Ù Õ Õ

Õ

( )

Ù

Õ Õ Õ

Ù

Õ

Ù

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ Õ Õ

Õ

Õ : Õ Õ

:

,

,

,

,

,

:

:

é

.i.é.i.ê : éññè - Õ èi èè

ù
 õ õ
 õ õ ù é
 ù
 õ ù ù "
 ù ù ù ù
 õ õ õ õ
 õ ù "ê"
 õ ù "topic" õ õ
 ù ù
 : -7ß
 õ 1 õ 1
 õ ù ù
 ù ù ù ù
 õ : õ
 .éê : éñî î
 .î èî : è
 .î èî : è
 .éï í/é ì

õ ùõ õ õ

ù :

õ õ õ ù
õ õ õ õ é é
õ ù
õ õ õ ë

õ õ

ù

: -8β

ù 1 :ù
õ õ â õ ù - -
ù õ ù

õ ùõ õ 1 õ
âõ õ â ù "

éěñ : ù : é
.îî/ê : é
éěđ : ù : ë
éđ : ( ) ì

Õ Õ Õ ( ) Û
Õ Õ â

é

Õ Õ
Õ â 1 Û
Õ ê" Û "

"

,

ë" . . . ,

Û Û
Õ Õ Û Õ Û ,

Õ , , , Û
)Õ , Û

Õ , (Û Õ Õ Û
Õ , Û Û

, . , Õ Õ : Õ , ( ) é
, éñď-éñď , Õ éi èď Õéi éi
) : , i ê: , : é
: , éñď-Õ éi èè , : , (,
.éď : (,) , éď
é

Õ Õ Õ

é...

نشأة المصطلح:

أ- تأثير الإسلام في نشأة المصطلح:

Õ "

[ ]

Ù Ù

Õ

Ù

Ù

Ù

...

[ ]

ÙÕ Õ Õ Õ [Ù] ,

Ù ,

Õ

Õ

Ù

ê" ...

"

ê"

Õ

Õ

:

:

é

.ñë, ñê, ñé :

: Õ , Ù (

)

è

.êèì , êèè: , éñđí - èì èì

: (

)

è

.èè : , êèèì

Ù

é

" (Õ êí í :) Ù

Õ

ê" ...

Õ , " : Ù

Õ

...

Õ , Õ Õ ,

ë"

Õ â Õ " : (Õ ëñí :) Ù

Õ ù Õ ,

Õ à , à ä , à Ù

Õ , àÕ Õ ,

ì" ... à

Õ (Õ)

Ù ,

é

: , (Õ êí í :)

è

.ëëi /é , éññi ÕÕ èi èi Ù

è

.èi i /é ,

ì

.i ð : ,

Õ Õ Õ Õ Õ

.éÙ

Õ Õ

Ù

â

Õ

Ù

Õ Õ

Ù

ê

"

"

"

Ù

Õ Õ

Ù

ë

Ù

Õ

Ù

Õ

Õ Õ

Õ

Õ Õ

Ù

Õ Õ

â Ù

"

.êéď : é

.êêé : ê

: ë

.ëï

Õ Õ Õ

é

ب- نشأة المصطلح اللغوي وتطوره:

Õ

Õ

à

Õ

Õ

Õ

Õ

Ù

è

à

â

Ù "

ë

Ù

Ù

Õ Ù

Ù

"

Ù

ì"

Ù

Õ

Õ

Õ

1

Õ

Õ

Õ

"Õ

Õ

Õ

Õ

é

.èì : èèèè- Õ èì èè

.éì ë/é

è

.éð : (Ù Ù :)

:

.èë : ...

è

.éè : (Ù Ù :)

ì

Õ : Õ Õ , Ù , Ù
 , , , ,
 , é" ..
 Õ , (Õ éĩ í :) Ù
 Õ , Ù â Ù
 Ù ...":Ù (Õ éĩ í :)
 , Õ Õ
 , Õ , Õ Õ , Ù ,
 Õ " . ê" , , Ù
 , Ù ,
 , Õ ,
 , é" â
 Õ , Õ Õ Õ
 Õ Õ , Õ
 Õ , Ù Ù ,
 Õ " ,
 Õ ì"

, Õ , (Õ éĩ í :) , é
 , éëñ/é , . , Ù :
 , éëñ/é , é
 , éi è/é , è
 , éĩ : , (Ù Ù :) , ì

õ õ ù õ
â
õ õ õ õ õ
õ õ
õ ù
õ (õõ éĩ í :) õ ( )
ù ù (õ éđè:)
... ( ) (õ ãñê:)
ù
(õõ ãñê:) õ õ ù (õ éđè:)
õ õ õ õ (õ ñéé)
ù
( )
õ õ
ù ù
ù õ õ õ õ

Õ ãÕ Õ Ù
Õ Õ _ Õ

مشكلات المصطلح اللغوي قديماً وحديثاً:

:

( ) -é

( ) ( ) ( ) ( ) ( )

.(Ù)

Ù ( ) Ù -ê

( ) Ù

..è

Õ Ù -ë

Õ Õ

è Õ Ù

Õ Õ â

..ì"

.èì : ( ) :

.èì : :

.éí / é :

.éí : :

: Õ :

.èë : , èèèè- Õ éì êê ,

phoneme

* êĭ "

ũ ũ ũ ũ

é

ũ ù -ì

ũ ù ,â ù "

é...

ũ ũ

ũ ũ ù

ù

ë...ù

* ( ) " -í

ì".." ( )

:ù *.éí : ( ) é

ñĩ ( ) é

.éí : ũ éí éí / /èèí /

ũ ( ) : é

è : , éñðè - ũ éí èè

" : ù *.éí : ( ) ì

( ) :

.éí ,éè: , èèí ù ,éí é

õ õ õ õ õ

ù "

é" ..

..

õ õ

" -î

nasality, nasalization

õ õ õ ù

ù

õ ùõ ù ...

õ ù palatalized

palatal

velar õ

õ

õ

õ õ õ

velarized

é" ..

õ) õ õ õ

" -ï

õ) õ ( ) (

õ ù ( ) (ù

õ õ õ õ õ ù etymology

é"(ù)

õ õ ù -ð

ì

éî : (: :

éî : (

( ) é

( ) é

éî : é

éî : : ì

Ù Õ

Ù " - ñ

phonetics Õ

Õ Õ

Õ Õ

1é" phonology

Õ

â Õ Õ Õ

... Õ Õ

grammar

Õ Õ

phonology

Õ Õ

Õ

ê

â

توحيد المصطلحات اللغوية:

: -

Õ Õ

Õ

â ð

Õ

ã ð Õ Õ

ð

è Ù

.éí : (

) é

.ëï è : é

è

.éí ,éì : éññð - Õ éì éð

Ù Õ

Õ Õ

é

Õ

Ù

"

ê

ã

â

Ù

â

Õ

Õ

Õ

è

:

Ù

-é

Õ

Õ

"

ì

Ù

Õ Ù

.éĩ éĩ :

é

.éêđ :

è

.éĩ é/é

ë

,(Õ Õ Õ . : Õ

)

: ì

.đĩ :

Õ Õ Õ Õ

é" ...

Õ Õ : ..

Ù -ê

Õ Õ Õ Õ

:

Õ Õ Õ

°

ê

°

Ù

.

Õ Õ Õ Õ Õ

ù Õ

°

°

.

: Ø -

Õ Õ Õ

"

°

Ù

Õ

ë" ...

°

ù Õ

°

Ù

°

ã

°

°

°

.

°

.ëë : (

)

é

.êé: °

ê

.ëê : (

)

ë

õ õ õ õ ùõ õ â " õ

õ õ õ õ õ ù õ .é" ..

õ " ( )

õ õ õ õ

..é" ... o

ùõ

õ õ ù

õ ùõ

õ õ ..õ " .

..é" .

ù ù õ õ õ

õ

.ëê : ( ) é
.éî ê : , è
.éë : ( ) è

Õ Õ , Õ

:Û ¹

Õ

-é

é

Õ

-ê

ê

Õ Õ , Õ

-ë

Õ Û

ë

Û Û

-ì

Õ Õ ... Õ Õ

Õ Û

ì

Û

Õ Û Û -í

Õ Õ Õ Õ Õ

Õ Õ Õ

í

.éí : : é

.ëñé : : è

.êé : : ë

.éí : : ì

.êí : : í

Õ Õ Õ à
 Õ Õ Õ ù
 .é ù
 ù -î
 .ê
 "

ù Õ
 .
 .è" ... â
 Õ ù ù
 Õ ù ù
 .
 ì" "

Õ Õ Õ " Õ Õ
 Õ Õ
 Õ

Õ ( )
 .éí : : é
 .ěńí ,ěńì : : è
 .ěi : ,éńđì :
 .đň : : ì

õ õ ùõ õ
õ õ õ

é" ...

õ)

:

(

õ õ õ

ù

õ õ õ õ

õ : õ

ù

.õ ù

:

ù

1

-

-

õ õ

õ õ ùõ

ù

ê

õ

.. Ô

õ õ

ù

.õñ,ñè :

é

.èè :

(

)

é

˘ ˘ ˘

˘

˘ ˘ ˘

˘

˘

˘

˘˘

˘ ˘ ˘

˘

˘˘

˘

˘

˘

˘ ˘

˘

˘ ˘

˘

˘

˘

˘

˘ ˘

˘˘ : (

)

˘

˘˘ :

˘

الفصل الثاني

صورة المصطلح الصرفي

بين كتب فقه اللغة العربية وكتب اللسانيات

Ù

Õ ð Ù

Õ ð â â

ÕÕ Õ Õ Õ _à _ â

(Õ ì ì :)

Õ Õ ð

Õ Õ Õ

ð

.

نشأة المصطلح الصرفي:

Õ ð Õ   Õ Õ Õ   ð

Õ ð Õ   Õ ð   Ù

Õ Õ

Õ   Õ Ù

ð   Õ   ð

Ù

:

Õ   ð   "

Ù Õ ð   Õ Õ   ð

Õ Õ Õ   Õ   ð   Ù

é "

.éí ï : ,éññï ð . ð

é

é .

Ù

ê .( ) (Õ êî ñ :)

Ù

Õ

Õ Õ Õ Õ

Õ Õ

Ù . Ù è Õ

:

Õ (Õ ëï ñ :)

Õ

_____

: é

Ù

éëï : , éñí ì Õ Õ éëï ë

Ù

Õ êðð /ë , éñí í Õ Õ éëï ì / ,

: Ù

:) Õ Õ Õ Ù

Õ

Õ

:

Ù

(Õ ñéé

.éñé , êñè / ê , éñí í Õ Õ éëðì ,

(Õ Õ Õ)

é

.éêð /é , . . . ,

:

: (Õ éèï ì :)

:

.ì éê /é , . . . ,

ë

éé : , éñðé Õ Õ éì èé ,

, éñí é -Õ éëñé

Õ 1 :
 Û Õ Õ , Õ
 é .
 :
 Û)
 Û , (Û ,
 Õ ,
 ê . Û
 Õ Õ Õ . 1Û :
 Õ ÕÕ ÕÕÕ ÕÕÕ Õ
 ë . (Õ êéí :) Õ
 Õ Õ Õ Û
 " ,
 ,
 ,
 ì " .

êé : , é
 ìè : , è
 ìì : , ê
 .êí ñ : , ë

Õ

"

( )

Õ Õ Õ Õ

Õ

Ù

Õ Õ Õ Õ

â

é ".....

Ù

:Ù

Õ

Ù

Õ Ù Õ

Ù

Ù

Õ

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Õ

Õ

Õ

è

مصطلحا /"الصرف" و "التصريف":

Õ

Õ

"

"

"

"

"

1

ÕÕ

â

Ù

Ù

Ù

/

Õ

Õ

Õ

Õ

:

é

.i è, èñ : , éñí ÓÕ éèđí

Õ

Õ

:

.î ñ î ð :

Õ Õ Õ Û
Õ Õ

Õ Õ Õ

:Û (Õ éðè :)

· Ø

Ô

Ø

è."Ø

Õ

ê Û
Û

: (Õ éðè :)

Õ Õ Õ

"Û " Û

..." Õ

"

"

(Õ ëî ð :)

Õ

: (Õ éðè :) ( ) é

.èi ê /i , éñðê Õ Õ èi èè :

Õ Õ : .éi: :

,éñðñ Õ Õ Õ èi èñ , Õ Õ :

.î :

à : , ù . ù
 : , ù , ù ù , ù ù
 Õ
 é."ù ù ù ù :
 " " .
 ù Õ Õ Õ
 (ù) " : .
 Õ Õ Õ ,
 Õ Õ
 Õ à ,
 Õ . ù ù
 Õ .
 Õ Õ ,
 é "..... ù
 Õ " " .
 Õ (Õ ëđì :)
 â ,

) (é) éï : , é
 .(íîî / í ,
 .éđ , éï : , é

Õ Ù Õ Ù Õ :

é. Ù

Õ Õ Õ

Õ Õ , " Õ Ù "

Õ Õ Ù Õ . Õ

Õ Õ Õ Õ Ù Ù ,
é. Ù

Õ Õ , (Õ è ñ :)

Õ Õ ,

Õ Õ Õ Õ Ù
ë.

Õ Ù

Õ Ù Ù , " Ù "

(Õ è ñ :) ( ) Ù

Õ (Õ ë ï :) " "

Ù Õ , é Õ (Õ ë ñ è :)

.éñ Õ éđ :	:	é
.éî Õ éí :	:	ê
.éí , èì :	:	ë
.éî :	:	ì

Õ ù ù
 : (Õ ëñê :) " "
 Õ Õ " " " ù " :∅ ∅
 Õ ( ) ù
 " " ù
 : " Õ " : ù Õ " " ù
 " ù " à " ù " à "
 Õ Õ ù Õ 1 : ∅
 " : (Õ ëñê :) ù ù
 Õ Õ (ù) Õ ù
 Õ â â â
 Õ Õ ù Õ Õ
 Õ ù Õ à Õ Õ ù
 Õ à Õ à
 Õ Õ ù
 Õ Õ Õ

(Õ ëï ï :) : é
 Õ Õ :
 ì , ë : , éñđé Õ Õ éì èé
 : é
 Õ ì , ë / é , éñì Õ Õ éëì ë

õ õ â

é "

õ ù õ ù "

∅

ê "

õ õ õ " : ù

õ

1

ù ù ù à ù :

ù

è "

ù

õ " "

:

ù ù ù : ù ù

-é

ì "

õ ù

-ê

: ù â

" õ õ " õ ù " " ù "

õ õ (õ ãê :)

é

õ õ õ

.ì ì , ìë , ìê : , êèèé

.éñ : ,....

é

.èè /é ,

è

.éí : , : ì

" " " " " ù
 Õ Õ Õ Õ
 é.
 Õ , -ë
 ù
 , ,
 ê.
 ù ù
 ì
 ù ù -ì
 ù â ù -í
 ù ù
 Õ Õ ù ù
 " "

ù " : (Õ ì ï é :)

í " â ,
 : ù (Õ í é ð :) — — ù " ...."
 î " ....

.éî , éî : , é
 .éî : , : é
 .éî : , : ë
 .éî : , : ì
 .éî : , í
 Õ : Õ ,(Õ Õ í é ð :) î
 .ì : , éñ ð é Õ Õ éî è é ,

ð ä à " (Õ î î î :)
 é ." ä à Ù
 Õ Ù
 : (Õ î î ñ :) Ù
 Õ : Ù "
 ê " .....
 Õ .....
 " ..... 1" Ù " " Ù "
 " Õ " " " Ù
 " " "
 Õ Õ Õ Õ
 " Õ " Õ Õ Õ Õ Õ
 " Õ " Õ 1 Õ " "
 Õ Ù Õ) Õ Õ Õ Ù " "
 Õ Õ Õ Õ 1(

Õ(Õ î ð ð :)
 Õ :
 : Õ (Õ î î ñ :)
 .é/é , éñi ð Õ Õ ééñð
 .ëë , éé/é

é
 é
 é
 é

Õ   Õ   Õ   Õ

Õ   Õ

Õ   Õ

-ê

Õ   Õ

Ù   ,â

Õ   Õ

-ë

Õ   Õ

é

"   " "   "

(   )

Õ

, (   )

ÕÕ

,   ,   â

Õ) Õ

Õ

Ù Õ Õ (Õ

Ù

Ù

Õ   Õ   Õ

Ù   Ù   )

Õ ùõ

Õ

Õ

,

Õ Ù Õ

(Ù

é

, . , Õ   Õ

:

, . ,

:   é

.ðé ,ēī ,ēí :   , éñī ë

.êë :   ,

:   é

Õ Õ
 Õ : Õ Õ " : Õ 1
 Õ Õ :
 Õ Õ Õ
 : Õ à Õ Õ Õ
 é ." Õ Õ
 Õ Õ ( ) Õ Õ
 Õ Õ
 " : Õ 1 Õ
 Õ Õ Õ
 è ." Õ
 ( )
 Õ (Õ)
 " Õ " Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ ( ) " "
 Õ Õ " : Õ
 . ( ) Õ Õ ( ) Õ

:
 .éñ : éñi í Õ Õ éñí
 Õ Õ ( ) (é)
 .éñ : éñi è : (.
 .éí : Õ è

( ) Õ . Û

Õ Õ , é " Û

:

Õ é

Õ , â , â

Û Õ ,

Õ , Û ,

.

è Û , è

Õ .

Û Õ Õ , Û Õ

Õ Õ Õ è Û Õ , Û è

Û Õ Õ Õ Û .

Õ Õ Õ

Õ

Õ : (morpho – Phonology) , Û é

.ēī : , éññđ , . ,

Õ " " è

ñ : " .

Õ
 Õ
 Õ
 Õ Õ â Õ
 , Ø Û
 Û
 Õ Õ Õ
 Õ :
 Õ Õ ,(Õ éï í :) Û
 Û "
 é." Û Û Û
 Õ Õ Õ ,(ÕÕ éðè :) Õ
 : 1
 é." Û Û "
 è."
 ì "....."
 í." Û Û Û "

.í ï / ï ,	é
.ëë / é ,	è
.êèè / è ,	ë
.êéé / è ,	ì
.êï ï / è ,	í

Õ

Õ

Õ Õ

Û

Õ "

Û

Õ Û

1

Û

Û

é "

Õ

è

Õ

" : (Õ è ñ :)

Û

é ".....

(à

:(Õ è ñ :)

è "

"

ì "

Û

"

: (Õ ì è ñ :)

Û Û

Û í "

"

.....

.ì ì /é ,

é

.é ñ ð /é ,

è

: Õ , Õ

, (è ð í :) ,

è

.è ð ð /è , . . . ,

.í è /ì ,

ì

, (Õ ì è ñ :) ,

í

Õ Õ è ì é ð ,

.í í í /è , é ñ ñ ð

Õ Õ

:

Ù (Õ ãñê:)

Õ Õ Õ

:Ù

Õ

:

.

Õ

Ù

Õ

Ù

Õ Õ Õ Õ

Õ Õ Õ

Õ Õ

Ù

Õ

Ù

Õ

é

ù Õ Õ

" " Ù é

Õ

é.

Õ

Õ

Ù

":Ù

Õ Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Ù

ê ".....

Õ ( )

Ù

Õ

Õ

Õ

â â

â

ê

Õ

,

ê

Ù

Õ âÕ

â

,

"Ù " " "

Õ

,

,

"

"

.

ë

Õ

Õ

ê

:

Õ

:( )

,

,

é

.êí :

Õ

:

Õ

, Õ

,

é

.éêí : , éñðê Õ Õ èí èê ,

Õ

Õ

Õ

ì è :

, Õ

ì é :

, Õ

:Ù

Ù

é

: (Õ èèñì :) ,

.ðë : , éññê Õ èí èê ,

é . ~~è~~ : ù
 ù ù ù
 ã ã ã ã ã
 ã
 ã ã ã
 ã ã ã ù ù
 ã ã
 ã " "
 ã " "
 é " ù ù
 ù ù ù " "
 ù ù ù
 ù ù ù
 ù ù
 è " ....
 ù ù

.íë : ù : ù ù é
 ã ã : ã (ã ã í ë ð :) ù
 .ìé : .èi è : .éèi /é é
 .èè : éñđi ã ã èi èi

"Ù Õ " " " Õ

Õ Õ Ù " "

Õ Õ Õ

Ù

Õ Õ Õ
Õ Õ Õ

Õ Õ

Õ Õ Ù " Ù "

1

Õ Õ Ù

é. Ù " "

Ù " "

...Ù Ù Ù Ù

Õ Õ Õ " " " "

Ù

Õ Õ Ù : Ù : é

Õ Õ Õ : Õ

(Õ íîï :)

êëí/é

Õ . Õ Õ Õ

é "Ù Õ " " " " " Õ ÙÕ Õ Õ Õ

Õ Õ . Õ Õ Õ

" ÕÕ " Õ Õ Õ Õ Õ ÙÕ Õ

Õ Õ Õ Õ " " " "

Õ

Ù

Õ Õ Õ ÙÕ

Ù

" Ù " ì " è" Ù " " Ù "

ì " Ù " ,

Õ Õ ÙÕ ÙÕ Õ" " Ù

Õ , Õ Õ ,

Õ

à

Ù

è.Ù Ù Ù ,

Õ Õ , Õ " "

, . . , Õ : , : ,(Õ î è :) ,Ù é

.ì /i

.éèñ : , :

, Ù : .îê ,îé : , :Ù Ù è

.èì : , éñðë Õ Õ èì èë , :

Õ Õ Õ
 , Õ Õ
 Õ ù Õ Õ Õ ù
) : â
 .(éî /) .(Ø
 ù Õ Õ ù ù ù
 Õ Õ :ù . :
 Õ Õ Õ Õ : ù
 é .
 Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ 1
 .
 (Õ í é ð :)
 :ù 1 â ù
 ù ù ù
 Õ Õ Õ Õ Õ ù
 ù Õ Õ Õ Õ Õ ù
 é " ...

.î î : é
 .î : é

Õ
 : Ù â
 , Ù -é
 Õ Õ , â ,
 Õ , Ù Ù
 Õ Õ , Õ Õ â
 .
 Õ Õ
 Õ Õ , ¹(Õ ëëð:)
 Õ Õ " " ì
 Õ Õ Õ Õ " : Ù ¹
 :
 ...â , , à , :Ù
 ....â , , , :
 é .".... à , Ù , , à , :
 Õ Õ ¹ Ù Ù
 ù ù ¹ Õ
 ê . Õ , Ù ,
 Õ Õ â ,

.ëëí : , é
 .ëï ,ëî : , : é

˘ ˜ 1 ˘ " :Ù 1
 . ˘ 1 .
 ˘ : ˘ 1
 : ˜ ˜ . .
 . ˘ ˘ 1
 : Ù Ù ˘ 1
 . :Ù Ù ˘
 ˜ ˜ ù ˜ ˜ ˜ ˘
 é " .
 ˜) ˜ Ù ˜(˜ ì ì é :) Ù
 ˜ ˜ " : (.
 ê " . ˘
 ˜ ˜ ˜
 à â " 1" Ù "
 ë " ( ) à
 ˜ " :
 ˜ ˜ ˜ ˜ Ù Ù
 . Ù ì " .... ,
 ˜ -ê

.ìí , ìì : ˘ é
 .éé : ˘ é
 .ìì : ˘ è
 .êï , éë : ˘ ì

õ õ õ õ

â ù

ù

.ù

õ

-ë

õ õ

â ù

õ õ ù õ

õ õ

ù ù "

õ

é " . . . . .

õ

õ õ

) õ . õ

õ õ

ù :

ù :

õ õ ù

" " õ ù

.éí : : : : : é

صورة المصطلح الصرفي في كتب اللسانيات

Õ " : (Linguistics)

Ù

Õ Õ

Õ

Ù

é "

" Õ " Õ Õ Õ Õ

" " " "

Õ Õ

Ù

" : (System)

ê "

Õ Õ

Õ Õ

" : (Level)

è "

Õ Õ Õ

" : (Hierarchy)

Õ Õ Õ

ì "

" " " "

" : (Element)

é "

.é : Õ é

. Õ : . é

.éèñ: éññ Õ éññ

.éèè : é

.éèè : ì

Ù Õ

" : (Relation)

ê "

Ù

)

Õ Ù ë(

Õ

Õ

Ù

ì .

Õ Õ Ù Õ

Õ Ù (morphemes)

(phonemes)

Õ Õ Ù

Õ Õ Ù .( )

Ù

Õ ..." Õ

í "

.éèñ :

é

.ééè :

è

ë

:

Ù

.ĩ ð ĩĩ :

.éë :

Ù

ì

.ééĩ :

í

Õ Ù ( )

Ù

Õ

Ù

."morphology"

Õ Õ Õ

Ù

"morphology"

Ù

:/Morphology/

Õ

Ù

Õ

1

Õ

...

":

(

)

Ù

Ù

Ù

)

Ù

Õ

Ù

Õ

Õ

[

]

é"

Õ

Ù

(

Õ

Õ

)

Õ

Ù

(

)

Õ :

Õ Õ

Õ

é

.í :

éñđî

é.
 "morphology
 Õ (Ù Õ Õ) Õ Ò
 ,(Ù) "morphologist ( ) "morphological
 Õ Õ

ê. Ò
 Ò
 è "
 ì " " " "
 " Õ Õ " Õ

" :
 (Õ) Õ Õ ... Ò
 í ". " " morphology
 :

Õ Õ Õ " " " "
 Õ Ò â

Õ Õ Õ é
 .ì ð : , éññ Õ Õ èì èñ , :
 .éí ð, éí ì : , è
 Õ Õ) , Õ Õ Õ , è
 .ééí : ,éññ ì ,éì : (i
 .đi : , i
 .đ : , í

Õ Õ : " " "

ù , â

Õ Õ ù

... Õ ù

Õ Õ " " " "

Õ Õ ù

Õ Õ .

é " ù

Õ

Õ ù , " " ù

Õ è .

" Õ Õ Õ " Õ " Õ ,

ì " Õ Õ " è "

Õ " Õ Õ "

ì . "morphology" ù

.ñ, ð :	é
.ñ :	ê
.éí :	ë
.êí :	ì

Õ "morphology" Õ Õ Û
 é . 1" " " "
 " Õ " Õ Û
 é .
 Õ Õ
 Õ " ( ) Õ
 è . " ã à à
 Õ

morphemics

" Õ Õ Õ " Õ Õ , "morphologie "
 Û " morphology" ì . "
 " Õ Õ " " " " :
 .... " " " "
 Õ Õ , (morphology)
 Õ Õ " morpheme" ,morphemes
 ." morphology"

.ñì : , : é
 : : è
 .éí : , éñðð Õ Õ éì èñ ,
 .éí î , éí í : ,
 , éñðñ , , Õ Õ Õ : , : ì
 .ñè :

Õ Õ

( ) é

Õ

( )

( )

ê "

"

Õ Õ

Õ " Õ 1

ë "

Õ Û Õ "

ì "

Õ Õ Õ Õ

Õ

"morpheme"

Õ Õ Õ

"Glosseme"

Û

í.(Bloomfield)

Õ Õ Õ

Õ Õ

"morpheme"

" Õ " "marque"

Õ Õ

Õ Û Õ

î ë, î î :

é

é é î :

Û

ê

é î :

ë

õ ñ :

ì

é è î :

í

(é) é ñ :

î

. é . "marquee"
 Õ :) Ù
 :(
 Õ Õ , Õ Õ La marque Õ "
 Õ La morpheme
 ê "
 Õ Õ "morpheme" : -
 Õ
 Õ , Ù
 ë . â

. éeñ : , : é
 .éí : , : é
 .éeñ ,ééđ : ( ) , : ë
 ./éèí : , :
 - éñđé , , Ù . Ù :
 .éí ê : ,éñđê
 .éí ì : , :
 .ñé : , :
 : , :
 .éèé : ,éñđĩ
 .ééí : , Ù :
 .ééí : , Ù :

"morpheme" Õ

"bound morpheme "

"Free morpheme"

Õ Õ

."Zero morpheme"

:/ Free morpheme/ مصطلح

Õ ( )

( ) (morpheme)

Õ ( ) Õ (Free)

é"Free morpheme" Õ Õ " "

Õ " Õ Õ Õ Õ Õ (Ù) Õ

é."Ù

Õ

ë " "

"Free Õ Õ Õ Õ Õ :

: "morpheme

ì ..... Õ : Õ

.éî ì : : é

.ñđ : :

.ñĩ : :

.éèĩ : :

.ñđ : : é

.í ë : : ë

.éî ì : : ì

.ñđ : :

:/Bound morpheme / مصطلح

Õ " " :

"Bound morpheme"

Õ "Û"
 Õ) Õ Õ Õ

ë.(

Õ "Bound morpheme" :

Õ Û Û "
 Õ Õ Õ (Õ) Õ :Û ì .
 . ... Û ( )

:/Zero morpheme / مصطلح

Õ " " Õ Õ " Õ Õ :

í "

Õ Õ Õ Û :

(Zero) Û

.éèi : :

.éì : :

.ñi : :

.éèð : :

.èi : :

.èè : :

.éì : :

.éèð : :

õ õ ð ù
ù ð : ð é "

ù

:/Morphe/ مصطلح

õ õ " õ ù : -
õ " í" õ " ì" " è" " ê" ì "

õ õ " : -
õ ù [ ]
õ ù [ ] ù ð
ì " [ ] ù

.éèð :	ù	é
.ééï :	ù	- é
.ñï :		- è
.ñï :		ì
.ðñ :		í
.ðñ :		î
.ééï :	ù	ï

"etymon" "radical" "base " : Õ ù "racine"

Õ "racine" "radical"
Õ Õ "racine"

"radical " ù "
é .

Õ Õ Õ Õ "Root " : -
ÕÕ ù Õ Õ Õ
ê . Õ

:/affix/ مصطلح

Õ " " : -
" " " ù "è" "

Õ " î" Õ " Õ "augment"

ï "

.í ê , í é : : é

: : è

.ì ì : , éñññ , : .

: , ì : : : è

.đ : : .đ :

.ééí : : ë

.ñê : í

.êî : î

.éé : i

Õ Ù Õ Õ " : : -
 Ù .

(Infixes) Ù

(prefixes)

é.(suffixes)

Õ , Õ Õ , Ù " :
 è " ,

:/Prefix / مصطلح

Õ Õ Õ : -
 Õ " Õ " è" " "prefix"
 í " " ì" "

î . "brebase"

Ù ì : -

.ïì : , é

.đ : , è

.ïí : , : è

.êêì , êêë : :

.ééê : :

.ééï : Ù :

.ïë : Ù :

.ìì : :

.êêê , êêé : : ì

.ééê : :

.ë : : - í

.êêë : : ì

ì

الفصل الثالث

المصطلح الصرفي بين الأصوات والنحو

ō ō

د

ō

د

د

ō

ō

.

د

1 Õ
õ õ ù " : ù
( ) ù
... Õ *
õ õ õ ù ù
õ õ

é

ê ...

Õ
ù Õ 1è

" : ù

õ ù Õ ù

õ õ õ " : ù * .éí :
: :
.ééí : , éñđi - Õ éi èi
èi :
: Õ , õ õ , õ ù :
èè" , éñđi

Û Õ Õ

é

Õ Õ

Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ

.Morpho-phonemics Morpho-phonology

Û

/ / "

Õ Õ Õ

Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ

Õ Õ

... Morpho-phonology

é ( )

Õ Õ

Û

Õ :

Û 1

Û

Õ Õ Û Õ

La : Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ

Õ Û Õ morphonologie ou La morpho-phonologie.

Õ Õ

Õ Õ ã

Õ Õ Õ

: â á

Û

é ñ é Õ Õ Õ : Û

é

é :

é è :

e

ùõ ò ò
 .é"
 ò " .é"
 Morpho- Morpho-phonology: ò ( ) ù
 ò ò ù phonemics
 ò ùõ ò ò
 ù ò

:(Morpho-phonology) مصطلح

Morpho-phonology ò ò :
 Morpho-phonemics
 ò ò ò
 phonemics phonology
 " ù
 .é
 " .é
 .(í ë) ,đí : ,éñdé ,
 .èè: ,
 -éëñî : ,
 .ì ð , éñî î

Õ Õ Ù " : -
 " :
 " :
 Morpho-"ÕÕ Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ "phonology
 Õ
 Õ Õ
 Õ
 : Õ Õ Õ
 Õ Õ "dissimilation" Õ "assimilation" Õ
 Õ " Õ Õ Õ "Allmorphes"
 Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ "Morpho-phoneme"Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ "dissimilation"

.i ñ: é

Assimilation

: -

é" "

ê"Û "

ë.

Õ "

Õ í" Õ " Õ

ì" " "

Õ Õ âÕ Õ Õ Õ Õ Õ

Û Õ Û

"assimilation" Õ

Û

: -

Õ Õ Õ Û " : Û

Û Û Õ

Õ Õ Õ Õ Õ Õ

.êi: : é

.êi : .ëêi: :

.ñí: :

: ( ) :

.èè: , éññè-Õ èi èè :

.êè: : ê

.éi è, éi ñ: : è

.êêê: :

.éi: : ì

.êê: : í

è" " ê" " é" "
 Õ Õ Õ "complete assimilation" Õ
 Õ Õ ì
 Õ Ì Ì
 Õ Ì
 Ì Ì (Ì)
 Ì Õ Ì Ì Ì
 Õ Õ Õ Ì Ì Ì
 - - Ì Ì Ì
 : Ì
 Õ Ì
 Õ Õ : Ì Õ Õ
 " Õ : Partial assimilation-
 Õ) " Õ "

: ãõñ: : é
 .ñí :
 .ñë: : é
 .éi î : Õ : ë
 (é) ,ëëë : : ì
 .êñ: : í
 .ñë: . ñî : : î
 .éëë: : ï

Õ Õ " ÕÕ Õ accommodation Õ

ê" " é"

Õ Õ Ù Ù

: Ù

: -2β

Û Õ Ù

à

ë" Õ Õ " Õ : Contiguous assimilation-

Õ í" Õ " ì" "

Ù

ÕÕ ÕÕ ÕÕ ÕÕ ÕÕ ÕÕ ÕÕ

Õ " ÕÕ Õ Ù "Juxtapositional assimilation"

ï" " î"

.ñî : é

.ë : è

.ñî : ë

.ñî : íî : ì

.ëê : í

Õ Õ : .éî ë : î

.ñî :

.îí : ì

ä₃ -
 "regressive assimilation"
 ( )

"retrogressive assimilation" Õ Õ Õ

Õ Õ Õ Õ Õ ä -
 "progressive assimilation"
 Ì " í "

"lag"

Ù Ù

.ñí :	:	ñî :	:	é
		.êëñ :	:	ê
		.éêé :	:	ë
		.éêë :	:	ì
.ñí :	:	.ñí :	:	í
		êêđ,éì đ :	:	î
		.ééì :	:	ï
.ñí :	:	.éì đ :	:	ð

Õ â â " : : -

... " é" Û

Õ Õ

ê" ..

: _____ -1B

" ê" " Õ : total dissimilation

î" " í" " Õ ì"

Õ Õ

Û Û " : Û

ï

ð" " : partial dissimilation -

: _____ -2B

ñ" ÕÕ ÕÕ " : contiguous dissimilation -

.éèè: : é

.íï : : è

.ðñ: : ë

.éèè: : ì

.êðñ: : í

.éî î : : î

.éèè: : ï

.éèè: : ð

.( ) ( ) ( ) Û

.éèè: : ñ

Õ Õ

é

Õ

ê

"

"juxtapositional dissimilation"

Õ Õ

Õ

Û

î

"

è

"

( ) ( )

:

( ) (Û) ( ) ( )

Û

.êðê/ê

î

Ø

ð

Û

Õ " î Õ

"

:distant dissimilation -

Õ

Õ

î

Õ Õ " Û Õ

:incontiguous dissimilation

Õ

Õ

Õ

Õ

ð

.éèè:

:

.ðñ:

:

é

.êê :

:

è

.ðñ :

:

ë

.éî ë :

:

ì

.í ð:

:

í

.ðñ:

:

î

.îî :

:

ï

.ðñ:

:

ð

Õ Õ Õ é
 Õ Õ (ð (ð ( )
 .êÛ Û
 Õ Û Õ

: _____ -3B

Õ " ÕÕ Õ Õ :
 ÕÕ Õ Õ "regressive dissimilation"
 ì" "

Õ ð Õ Û
 .í Û (ä

Õ Õ Õ -
 " Õ "progressive dissimilation "Õ

ð" " ì" "

		.éèé:	:	é
		.éèé:	:	è
.éèé:	:	.ðñ:	:	ë
		.éêé:	:	ì
		.éèé:	:	í
		.éèé:	:	î
		.éèð:	:	ï
		.éèì:	:	ð

Õ Õ Õ
 ,â Õ à :
 Õ Õ Õ
 Õ Õ
 .
 " "

"dissimilation" "assimilation"
 ,(Õ Õ Õ :)
 Û
 Õ . Õ Õ Õ Û Û
 Õ Õ Õ . Û ê
 Õ Õ Õ ( )
 ù ù Õ Û
 .
 Õ "assimilation" Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ "dissimilation"
 Õ 1

.éèè : : é
 .ëé : : è
 ,éñi ì . . . Û :
 Õ Õ . í î :
 . è

Õ , Õ . â â
 Morpo- Õ Õ Õ Õ ù Õ Õ
 Õ , phonology
 Õ Õ ù
 Õ ù Õ ù Õ ( )
 Õ , ù
 Õ Õ (Õ ãñê)
 Õ Õ Õ Õ ( ) ( )
 . ù
 ù
 Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ ù â ,
 Õ ,
 . ù
 Õ Õ
 , Õ Õ ù Õ Õ
 Õ ,
 Õ ù ù
 ,
 Õ Õ ,
 Õ Õ

Õ

Ù

Ù

Õ Õ Õ

":

Õ Õ ÙÕ Ù

( )Õ

é"

Õ Ù

":

Ù

*

Ù

Õ Õ Õ Ù

Ù

é"

Õ

Ù

Ù

Ù

Ù

":Ù 1 Ù

Õ Õ

Ù

Õ Õ Õ Õ Õ

é"Ù

Õ :

ééé: éñðê - Õ éí èê

": Ù

*.èi :

.èi è/i

Õ

é»

(Õ ëñê)

1

Õ Õ Õ

Ù

é»

Õ Õ

Õ

Ù

":Ù

Õ Õ

Õ Õ Õ

â

Õ Õ

Ù

Õ Õ Õ Õ Õ

Õ

Õ

Ù

ë»...Ù

.éê:

.èi /é

.i /é,

é

è

ë

(morphology)

Ù (grammar)

é(syntax)

":

Ù

Õ Õ ÙÕ)

... 3

Ù Õ (Ù)

(..

Õ

ê" ..

3

3 Õ

Õ " " " "

Ù

Õ Õ

..": " "

3 3

â

ê"

(=)

( )

Õ Õ

Õ Õ Õ 3 Õ

3

.éî è: 3

: é

3 éñî ñ . . 3

:

.éî ì :

3 éñî Õ Õ éî èì 3 . 3 Õ

:

:

.ð:

.éî è: 3

é

.êîï 3

é

Õ Õ

Õ

Ù

é

Õ "

â â

Õ Õ

ê "Structure linguistics"

Ù

.

Ù

Õ

Ù

Õ

Õ

ë

Õ Õ

Õ Õ Õ

Õ

Õ

:

1

-é

( )

Õ

,

Ù

( )

.ĩ ĩ :

.ñí , ñì :

.êêî :

: é

: è

: è

Õ Ù Õ Ù

õ Ù Ù -ê

Ù

Õ Ù -ë

:Ù¹,

Õ Ù "

Õ Õ Õ

Õ Õ é"

Õ Ù Ù

.Ù -ì

Õ Ù

Õ Ù " Õ -í

Õ Õ

Ù Ù

Õ Õ Õ

â

Ù

.ëé,èè : é

é" :Ù

-î

õ ù ð

ã õ ù ù

õ ã ù õ õ :Ù

ù ù õ :Ù ù

õ ù õ

õ õ ù ù

õ ù

.(ù)

ù -ï

õ ù

õ , â 1

õ ù

1 õ ù 1ë

è â ù

.èi è: é

.î è: è

õ : è

.ëi : ,éñë :

Õ Õ
 ðÕ Õ Õ Õ ð ð
 . ä á
 ù ù ù : ù -ê
 Õ ù ù ù
 Õ Õ Õ ù ù
 Õ Õ
 ù Õ ð ù ù
 Õ Õ Õ ù
 .
 Õ ù ù -ë
 . ù

ب- الضوابط النحوية:

: -é
 Õ Õ ù ù
 Õ Õ ù ù
 Õ Õ ù ù
 .
 ù ù : ù -ê
 .

Õ Õ Õ Ù -ë

.Ù

Õ Õ

-

Õ

Ù

â

Õ

Ù

Õ Õ

Õ

Ù

Õ Ù (Ù)

Õ Õ Õ

Ù

é

Õ

(...)

Õ ù Õ

Õ Õ Õ

Ù

Ù

.ëi : : é

الفصل الرابع

الاصطلاح الصرفي

بين اللسانيات وفقه اللغة

õ õ õ õ
õ õ , õ ù
ù à
à
õ
ù
õ õ
.

بين الوصفية والمعيارية:

Õ

Õ

Õ

Õ

¹(discriptive)

ê

Õ

Õ

Õ

ë.(

)

Õ

Ù

ä

Ù

Ù

Õ

Ù

Õ

Õ

Õ

Ù " ¹(prescriptive)

.éďé : éñðê Õ Õ éì èë

Ù éñî ñ

.éď :

Ù é

:

: é

.éñ :

: é

Õ

Ù " é"

ê"

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

"

ÙÕ

Õ

Ù

ê".Ù

Õ

Õ

Õ

Õ

"

Õ

Ù

Õ

Õ

( )

ì"

*

*

Õ

)

Õ

1(

.êêí :

é

.êêí :

ê

.éñ :

ë

."

":Ù

* éê :

,( )

ì

é. Ù
Ù Ù
: Ù
Õ Õ Õ Õ
Õ Õ Õ Ù
Õ

è.
Õ Õ Õ Õ
Õ Ù
Õ Õ

Õ Õ Õ Õ
è.
Õ Õ Õ Ù

:
Õ Õ Õ

.éě : : é
.ée ,éè : : è
.éî ,éí : : è

Õ Õ Õ Õ

é" ...

Õ Õ

Ù

Ù Õ Õ Õ Õ

" "

Õ

Õ

Õ Õ

Õ Õ Õ Õ Õ

" "

Ù

Ù

Ù

Õ Õ Õ

:

Ù

Õ Õ Õ Õ

"

èi , êi : é

Õ philology Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ " .
 Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 é " .
 Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ : Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ " Õ " Õ ( )
 ê .(philology)Õ
 Õ Õ Õ Õ Õ
 (éi ñi Õ éi ì î)
 Õ Õ Õ Õ Õ

.êè : Õ : é
 . (. : Õ) Õ : é
 Õ Õ éi èé , : ( ) :
 .éi ê : Õéñé

Õ

â

Õ

Õ

"

"

Õ ÛÕ

Comparative philology

è

"

"

philology

Õ

Õ

Õ (philology)Õ Û

Õ

Õ

:

-

-

.

Õ

Û

"

"

Õ

Õ

Õ

(Õ ëñí :)

õ(Õ ì êñ:)

õ(Õ ñéé:)

õ(Õ ëñê:)

Õ

Õ

Õ

Õ ÛÕ

ÛÕ

Õ

Õ

Õ

Û

â

Õ

Û Õ â Õ

â

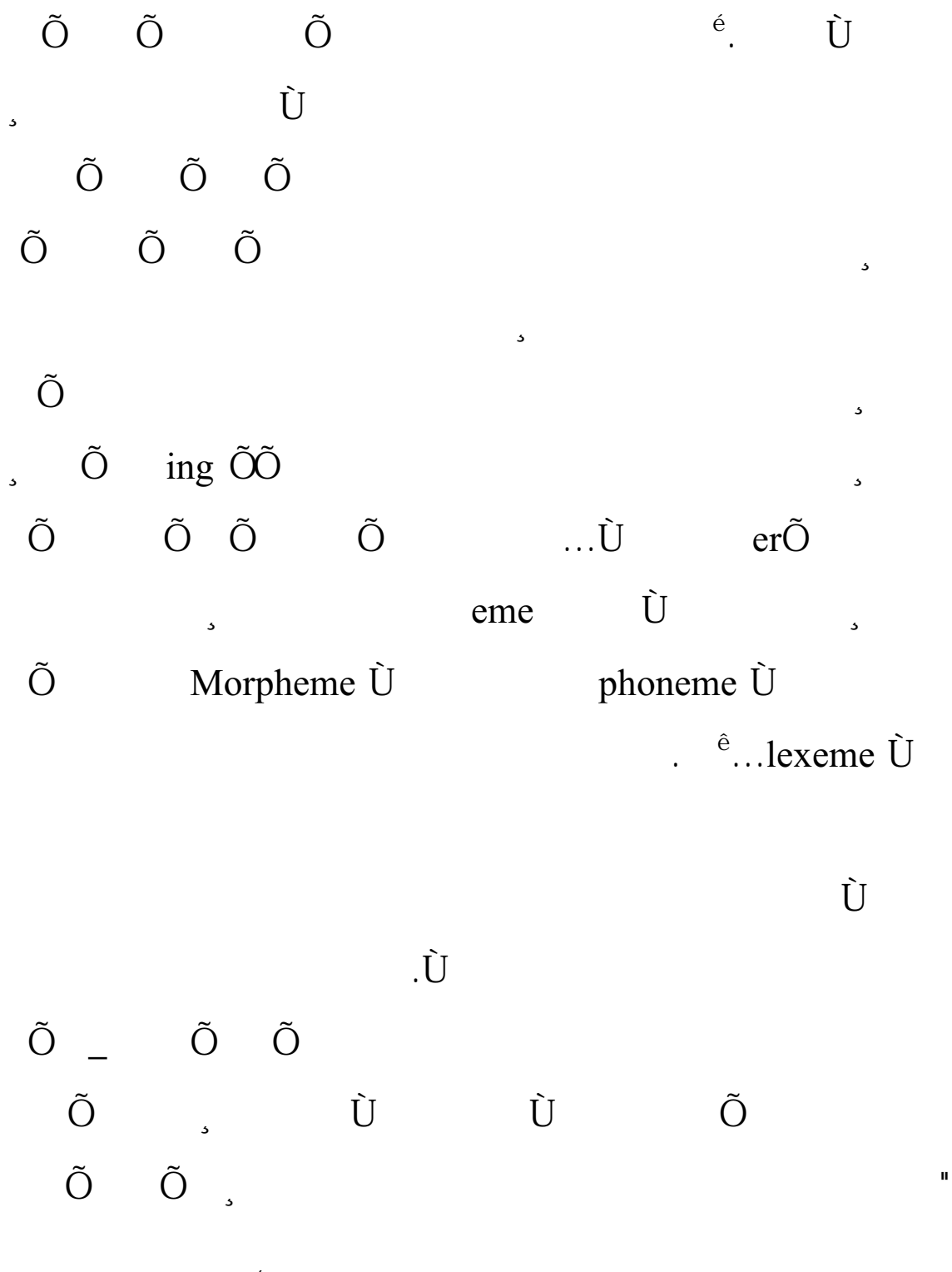

Õ Õ " Ù
 àÕ Õ Õ Õ Ù Ù
 (éñéë Õ éđí ï) F.de Saussure (Õ Õ) :
 ê" ...
 Õ Õ Õ
 Õ Õ âÕ
 Õ Ù
 Õ Õ 1
 Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ
 grammar Õ Morphology Linguistics
 Õ syntax
 Õ
 Õ
 Ù Õ Õ
 Õ Õ Ù
 Õ

.éí í : Ù : é
 .éđë Õ éđê : Ù é

..i èi : é
 ..i èè ,èññ : é

Õ

Ù

é" Ù

Õ

,

,

Õ

Ù

Õ

ê. Ù

:( )

Õ 1

Õ Õ,

Õ Õ,

Õ Õ Õ,

Ù

Õ Õ Õ,

Õ Ù

Õ Ù

Õ Õ Õ Õ Ù

Õ Õ Õ Õ Õ Õ Ù

.êñ : ( ) é

.êñ ,êđ : e

Õ Ù
Õ Õ Ù
Õ
Õ

Õ Õ Õ Õ Ù Õ Õ Õ Õ

."Morphlogy"

صرف أو تصريف / Morphlogy:

Õ Õ Õ Ù
" Õ " Õ " Ù
Õ Õ Õ " "
Õ " " "

Morphlogy

"Morphlogy" Õ Ù

Õ Ù " " "

Ù

Õ Õ

Õ Õ Õ Õ

Õ Õ " Õ " Õ
 Õ "Morphlogy" Ù
 " Ù
 Õ Õ " Ù Ù
 ù ù " Ù
 . Õ " Ù â
 Õ
 é
 Ù Ù
 Õ Õ " : Ù 1
 ù Ù (Morphlogy)
 Õ
 ê
 " "Morphologie"
 (" Õ ") " Õ " Õ Õ "Morphologique" "
 Õ Õ Õ . Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ
 .êë : : é
 .ì é : é

Õ Õ

é.

ê " "

Õ . Ù
Õ " Ù Ù

Õ Õ Ù
Õ Õ Õ Õ .
Õ Õ Ù ( )

Õ Õ Õ Õ Õ Õ ...Ù
Õ Ù ...Ù
(Ù)

.ëï : ,( ) é

Õ Õ
" :éèð
Ù

Õ Ù. Ù
feet men Õ Ù
Õ Õ ... ( ) foot (Ù) man

Õ Õ
Õ ."
Õ Õ " :éèñ
Õ ."
Ù Ù Ù Ù Ù " :éêî

. êï : . e

Õ Õ Ù .

Õ

õ õ õ õ .

é .etymology

ùõ

,

Ù

morphology

"

Õ

Ù

"

"

Õ ¹ Õ Õ Õ Õ

ê .

ù

morphology

,

logy

Ù

morpho

õ õ õ

Ù

Ù

Ù

,

Ù

ù õ õ ù (, ,â) ù

õ ( )

õ ù

Ù

.ù

Ù

.êđ : , é

õ õ : õ

é

ù

.éí ,ñ,đ :

Õ é Õ

morphology

Õ Õ

."morphology" "

Õ

" "

Õ â

Ù Ù

Ù "Õ

ê."

â

Ù)

é

Õ Õ : Õ . Ù)

(

.éí ë :

Õ

"

" Õ Õ Õ Õ Õ Õ . .đ : "..." Ù

Õ Õ

Ù

":Ù

"morphology

Ù Ù

Õ Õ

: "

ééí :

"

" " morphology"Õ à

.ééí :

Õ Õ

Õ Ù

Õ Õ Õ

" " morphology"

Õ (... Ù)

Õ

Õ :

Õ Õ

Õ

Ù

.éí í :

.ì :

:

.éí :

e

: أصل/ racine

Õ (Õ Õ) Õ
) "racine"
 Û Õ (Õ) Û " : Û (Û
 Û Õ Õ [ ] Û
 Õ ( ) Û
 é." Û
 Õ Õ] Õ Û " Û â Û
 é."... Û â à Û [Û
 Õ " " Û
 Õ Û " Û "
 Õ Õ Û Õ 1 Õ Õ
 . Õ Õ Õ : Û " (Õ ëñê :)
 Õ . Û
 ë " Û
 "racine"

.íê : Û é
 .íì : Û è
 .íí /é Û è

ùõ   ò   " "   " "   "racine"
 "root"   ò ù   " "   "racine"
 " racine"ò   "radical"

" racine"ò   "radical"   ù

ùõ   "root"
 ò   ò   ù   ù
          ò   ò   ò
          è   .ù

         ù   ù   ù
               ù   ù
               ù   "root"   ù

زائدة/ affix

         è" " " " "affix"   ù
          ù   (   )

ùõ :   ù   ì ì 'í è ï ê :   : é
 ùõ :   ù   (   ) :   .   ù ù   ù   è
          ò   ò   :   ì ì :   :   ù   ù
          .đ :   :   :   ..đ :   è

Õ " Õ " "affixes" Ù
 "prefix ,infix, suffix" Õ "affixes" " "
 Õ Õ Õ Ù
 Õ Ù Õ Õ
 Õ Õ Õ Ù Ù Õ Õ
 - Õ Õ Õ Ù Õ er
 Õ Õ Õ Ù ÿism
 Õ ÿ
 Õ Õ Õ Õ Õ Ù
 Õ (Õ) Õ ÿ ( )
 Õ Õ 1 Ù Ù Ù
 Ù Õ Õ Õ Õ
 ÿ "affixes" Ù " "
 Õ Õ Õ Õ Õ
 Õ Õ Õ Õ ÿ "affix"
 ÿ "affix"
 ÿ "affixes" Ù

إدغام/ assimilation

ã Õ Ù "
 ÿ Õ ÿ Ù ÿ

é»

Ù

Õ Õ

Ù

Õ Õ Õ
Õ

â

Õ

Ù

Ù

è

Õ Õ Õ Õ

Õ Õ Õ Ù

ë

assimilation

ÙÕ Õ (Õ) Õ

Õ Õ Õ

"assimilation"

Õ

à

Ô

"assimilation"

Ù Ù

Õ Õ Õ Õ Õ

Ù

Õ Õ

Ù Ù

.ëëë:

é

.êèð:

: .ëëë:

: é

Õ : Õ .îî ,îî ,îî :

Õ Õ Õ

: è

.êê:

Õ . Õ
é

complete " ê total "assimilation"

Û

ë"assimilation

Õ

Õ Õ

Õ (à)

Õ Û , â

Û

Õ "assimilation"

:Û

" total assimilation"

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

Õ

"complete assimilation"

Õ

Õ

1

Õ Õ

Õ

Õ 1

êêê : : é
 ëëë : : è
 ñññ : : ë

Õ Õ Ù
 Õ
 Õ
 (Õ)
 Ù ã ã
 Õ Ù
 Õ Õ Õ Ù Õ
 Õ
 Ù

الإصطلاح الصرفي بين اللسانيات وفقه اللغة:

Õ
 Õ Õ (Õ) Õ Õ

â ( )

"morphology" ÕÕ Õ

Õ Õ

•

• Õ Õ ( ) Ù

Õ Õ Ù

•

• •

.Ù Ù

Õ Õ

Õ Ù

Õ •

Õ •

Õ Õ Õ Õ Õ Ù

•

Õ

Õ Õ • Õ Ù :Ù

•

•

:Ø -

Ù

Õ

"morphology" " "

Õ Õ " Õ " Õ Ù Õ

Õ _ Õ _

"morphology"Õ

"morphology"

Õ Õ

Õ (assimilation , racine , affixes , morphology)

Õ ¹(Ù)

"ÙÕ " "racine" Õ " "morphology" Õ

"assimilation" " affixes"

"morphology" " Õ "

"Ù " "racin"

: -2β

Õ Õ Õ Õ Õ

Õ

Õ Õ Õ "affixes" " " "
 " " ã
 Õ Õ "zero morpheme"
 Õ Õ ":(Õ ñéé) 1
 Õ Õ Û 1
 é" ... Û Û
 Û 1" "
 è .
 Õ Õ Õ Û
 Õ Õ " : Û 1 " Û "
 : Õ Õ Õ Õ Õ (Û) Û
 Õ ( ) ( ) ( ) ( )
 è" .
 Û Û

Õ Õ Õ Õ (Õ ñéé :) é
 .éêñ/ :. . . Û
 .ééð ðê : : é
 .ñë : : é

Õ .
 ù Õ . Õ
 ù Õ Õ ,(Õ) ù
 é.ù ù
 Õ Õ Õ
 ù ù
 Õ ù " ù
 Õ ù
 Õ ù : è "...ù
 . ... ù ù
 Õ
 Õ Õ Õ " " 1
 Õ Õ " è.ù ù
 Õ Õ
 ì".
 Õ " ù
 .ù

.éi ñ,éi ð : ù : é
 .ññ : ù : è
 Õ , èèèí ù Õ éi éi , èèèÕ ññ ù : è
 ,(Õ :) ,
 .éi é :
 .ìïï/ì , ì

Õ Õ Õ

...

ء

é."Ù

Ù

Õ Õ

"

"

"

"

Õ Õ

Õ Õ

ء

ء

.

Õ " "

(assimilation)

ء Õ

: " : (Õ î ðî :)

ء

ء

ê"

Ù

ء

"

"

"

"

Ù

"

ë

ء

Õ Ù Õ

Õ

ء

ء

Õ Õ

ء

Ù Ù

ء

ì"

...ء

ء

ء (: :

)

é

.êî ê :

.ì/ë ء

é

:

)

:

ë

.êî í ,êî ì ,êî ë :

ء (

.êî ì ,êî ë :

ì

Õ " : Û Õ 1 " " " "

( )

Õ Û ...

é"

(àà)

Õ " Û 1

ê"

(àà)

Û

.Û

Õ , à , àà : Û Û : Û 1 Û

Õ , Õ

è"

"zero " " " " " affixes"

" Õ " " Û Õ " " Û " " " morpheme"

Õ "assimilation"

Õ Õ "assimilation"

.(:

)

é

.êî í :

.éñî /î :

è

.éñî /î ,

è

:

-3B

Õ Õ Õ

Õ Õ Õ Õ Õ Õ Ù

Õ

˘ ˘

"morphe" morpheme"

ÕÕ ÕÕ Ù ÕÕ ÕÕ

Õ Ù

˘ "allomorphe"

Õ

˘

Ù

˘

˘

( ) ÙÕ Õ Õ

(Õ) Õ Õ (Õ) Ù ( ) ( )

Õ Õ Õ Ù

Õ Õ¹ Õ Õ Õ

˘

˘

˘

Õ Õ

Õ

" " " "

Õ

" "

˘

Õ Õ ÙÕ

˘

˘

Õ

Õ Õ

Õ

Õ

Ù

Ù

Ù Ù

Õ

Õ Õ

Õ

.( )

Õ Õ Õ

Õ

ë

.èî : : é

.èî , èî : è

.èï : : è

" "

Õ ù ù

Õ Õ

Ù ù

Õ ù ù

. ù :

Õ â

(â Õ) ù Õ

Õ Õ

Õ .

Õ

1 â ( )

Õ ù ( ) ( )

. Õ Õ ( )

.

Õ (Õ)

Õ Õ ù

Õ Õ Õ Õ

Õ " "

Õ ù Õ Õ

Õ " " Õ " " " " " ù "

Õ

1 ..."

Û)

,

.( ) (

Û

Û

.

.

خاتمة:

١٥٠ ١٥٠ ١٥٠
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠ ١٥٠ ١٥٠
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠ :١٥٠
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠ ١٥٠
١٥٠ ١٥٠ (" ١٥٠ ١٥٠ ")
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠ :
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠ -è
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠ -é
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠ -ê
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠
١٥٠ ١٥٠ ١٥٠

Õ Õ ¹ â -Õ
 . â
 Õ Õ . â ,
 Õ Õ Õ
 , Õ ,
 . â
 Õ Õ Õ . Û -í
 Õ Õ
 â Û ,
 .
 Õ Õ -î
 ,
 Õ Õ ,
 .
 Õ Û -ï
 Morph-ÕÕ ÛÕ Õ ( )
 Õ , Õ Û , *phonology*
 Õ â ,â â
 Õ ,(dissimilation) (assimilation)

Õ Õ Õ ãÕ ì ( )
 .
 Ù Õ
 ù ( )
 . Ù
 ù Õ -èê
 Õ Õ
 .
 Õ Õ Õ Ù -èë
 .
 Õ - Ù Ù -èì
 Õ Õ Õ ãÕ Õ â ì -
 .
 ... "Racine" "Ù " "Morphology" "
 Õ â â â -èí
 â á á

Õ : Õ (Õ Õ
 . éñî ê
 Û
 Õ : Õ Õ Û Õ Õ (Õ îîî :)
 . éñî í Õ Õ éëî ì
 Û Õ Õ : Û
 : Õ Õ (Õ íîî :)
 . . .
 Õ .
 . éñðê Õ Õ éî èê
 Õ
 . êèèî Õ Õ éî èî .
 Õ Õ Û
 Õ : Û (Õ ñéé :)
 . éñî í Õ Õ éëðî
 : Õ ( )
 . éñðð Õ Õ éî èð /éñðî Õ Õ éî èî .
 (Õ êî í :)
 . . . Û :
 (Õ Õ éèèî)
 . . . :

Õ : Õ ¸ -
· éñðñ ¸ · ¸ ¸
: ¸ ¸ ¸ Ù -
· éñðï ¸ ¸
· Õ ¸ (ÕÕ ëñê :) -
¸ ¸ ¸ - : ¸ ¸
· êèèé ¸
¸ · ¸ Õ : Õ ¸ Õ Õ · ¸ Õ -
· éñðï Õ Õ èì èì
: ¸ ¸ · ¸ ( ) -
¸ Õ Õ ¸ Õ Õ ¸ : ¸ ¸
· éññè Õ èì èè
¸ Õ ¸ Ù · ¸ Ù ¸ -
· éñðê Õ éñðé ¸
: Õ - ¸ · ¸ -
· éñðé ¸ · ¸ ¸
Ù -
¸ : ¸ ¸ · ¸ (Õ ì í î :)
· · ·
Õ · (Õ ëï ì :) ¸ -
¸ ¸ ¸ : ¸ ¸

. éñďé Õ Õ éì èé ,
 :
 . éññè ,
 Õ Õ ,(Õ éí í :)
 . éññî Õ Õ éì èî Û :
 Õ Õ ,(Õ ëñê :)
 : Õ
 . èèèé ,
 :
 Õ : Õ Õ Û Õ
 . éñî ñ
 Õ :
 . éñî ê - Õ éëďê ,
 :
 . éñđì - Õ éì èì / éñďë Õ Õ éì èë
 Õ :
 . éñî î Õ Õ éëñî ,
 Õ : Õ Õ
 . éññè Õ Õ éì èé ,

(ÕÕ ëëď :) -

Õ èì êí : . -

· èèè Õ -

Õ -

· éññé -

Õ -

· éññë : : -

Õ) -

· éñđì : (-

· Õ (Õ ëñê :) -

· éñđí - Õ èì èí : -

· éñíí Õ Õ éëñí -

Õ (ÕÕ îîê) (Õ îîñ :) Û -

Õ -

· (Õ îđđ :) -

· : Õ Õ : (Õ îîë :) Û -

· -

: (Õ ëñí :)
 (Õ ì èè)
 Õ : Õ Õ Õ
 . éñí ì
 : Û
 . éññé
 (Õ Õ ëï ñ :)
 Õ Õ Û
 . éñí ì Õ Õ éëï è
 ( )
 Õ Õ : Õ Õ
 . êèèî
 Õ Õ .
 . éñî î :
 :
 . éñđî Õ Õ éì èì
 Õ Õ Õ . (morpho Õ phonology)
 Õ : Û
 . éññđ

Õ Õ : -
 : Õ -
 : ( ) -
 Õ (Õ ì ï é :) ( ) -
 Õ : Ù -
 . éñðë Õ Õ ì éì :
 : Ù -
 . éñðë Õ Õ éì èë
 Õ Õ : -
 Õ Õ : -
 . éñññ
 Ù
 . éñï ì
 : -
 . éñï ñ

Õ Õ (Õ ì êñ :) -

Õ : Õ Õ Õ Õ .
. éññð Õ Õ èì éð

Õ Õ :
. éññè Õ Õ èì èé :

Õ Õ : Õ
. éñđì Õ Õ èì èì

Õ :
. êèèê Õ Õ èì èè

(Õ ðéì :) -

Õ Õ Õ Õ : Õ Õ Õ Õ Õ
. êèèì Õ Õ èì êì

(Õ Õ Õ Õ Õ) -

Õ : Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ
. éñđì

Õ (Õ ðéì :) -

-Õ Õ èì èì Õ Õ Õ Õ :
. éñđì

Õ (Õ éðè:) -

Õ Õ Õ Õ : Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ Õ
. éñðê Õ Õ èì èè

Õ . Õ ,(Õ éi í :) Ù -
 Õ
 Õ , Õ -
 . Õ éi èi
 ,(ÕÕ ì ï é :) Õ Õ Õ Õ -
 Õ , ù Õ Õ : :
 . éñđi Õ Õ éi èi
 Õ Õ Õ -
 Õ
 . éññđ Õ Õ éi éñ Õ
 Õ Ù -
 . . . :
 (Õ éèi ï :) -
 . . . :
 , Õ : Õ : -
 . éññè Õ Õ éi èè :
 Õ Õ -
 Õ Õ Õ éi éè : ,(Õ éèñi :)
 . éññê

Õ Õ Õ (Õ ïïé :) -

Õ : . -

. éññî Õ Õ èì èî -

Õ : Õ . -

. êèèé Õ Õ èì êê -

: Õ Õ -

Õ : éñđí Û -

. éñđî

Õ Õ Õ -

. . . -

:(Õ) Õ -

. . . -

: -

. éñî ë -

: -

. . . -

Õ : Õ Õ -

. éñî é- Õ éèñè

Õ Õ Õ -

. éñññ- éññđ :

Õ Õ
· éñđì
Õ Õ Õ Õ
· éñđ-èì éđ
Õ ù ò : -
· êèèé- Õ èì êê
Õ
Õ Õ Õ Õ Õ Õ
· éñđê-Õ èì èè
Õ : Õ Õ Õ Õ
· êèèè Õ èì èì
Õ : Õ Õ Õ Õ
· éñđđ
· · · Õ : Õ Õ Õ Õ
Õ (Õ ñéé :)
Õ
· · ·
· éññì

Õ
 Õ Õ Õ) :
 . éñî í - Õ éëðì (éñðð-Õ èì èñ
 (Õ)
 Õ , èì Õ Õ
 . éñî ï
 Õ :
 Õ Õ .
 . êèèê-Õ èì ï êë
 Õ Ù Õ Õ : Õ
 . êèèé :
 :
 . éñðð-Õ èì èñ
 Õ :
 .
 :
 . éñîî

(Õ èèì)
 Õ Õ : Õ Õ Õ Õ Õ
 . éñí í -Õ éèì è
 Õ (Õ Õ)
 : Õ Õ
 . éñðë
 Ù
 . éñðì
 Õ Õ Õ Õ
 . éñðì - Õ éì èì
 (ÕÕ èñí :)
 Õ Õ
 . Õ éèî î
 Õ ( )
 . éñðñ
 : Ù
 . éñðñ - Õ éì èè
 Õ Õ
 : ( )

,(Õ î êî :)
 Õ Õ :
 . êèèè- Õ éì êè
 : ,(Õ í ëď :) Û
 Û
 Õ Õ ,(Õ êďí :) :
 . . . :
 ,(Õ î î ñ :)
 . éñî ě - Õ éëñď :
 : ( )
 : Õ
 . éñďñ - Õ éì èñ
 Õ Õ
 :) Õ Õ
 Õ ,(Õ ëñê
 Õ
 . éñí ì Õ éëï ë
 : -
 . êèèè - Õ éì êì

Õ . (Õ) -

. éñðè - Õ èì èè . :

: Õ Õ Õ (Ù) -

. éñĩ ñ .

) . -

Õ : (éñññ - - -

. . .

. . . : . . . -

Õ Õ . Õ Õ -

Õ : Õ : -

. éñðì

Õ :

. éñðñ-èì èñ

Õ Õ : Õ Õ Õ . -

. éñðì

Õ Ù . Ù .

. éñðè :

١٠٠ (١٠٠) -
- ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ : ١٠٠
١٠٠ ١٠٠

١٠٠ (١٠٠ ١٠٠ :) ١٠٠ -
١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ :
١٠٠ ١٠٠ -

المجلات والدوريات:

١٠٠ (١٠٠ :) -
١٠٠ ١٠٠ - ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠
١٠٠) -

١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ (:
١٠٠ ١٠٠ - ١٠٠ ١٠٠
١٠٠ :) -

١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ (:) -
١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠
١٠٠ :) -

١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ (:) -
١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠
١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ (:) -

١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠ ١٠٠

المراجع الأجنبية:

_An Outline of English phonetics, Daniel Jones, printed in England by W.Heffer and Sonsltd, Cambridge ١٩٦٧.

_Terminology Manual , Helmut Felber; Paris, ١٩٨٤.

*****

*****

***

Summary:

This research focuses upon the relationship between the morphological terms in Arabic philological books and linguistics books.

The first chapter discusses some cases of linguistic terms such as the importance of the agreement upon a term and its uses, the most important term conditions, the etymology of linguistic terms and their development, and discussing the most important problems of those terms, and the most important suggestions to solve such problems.

The second chapter moves to describe the morphological terms in Arabic philological books, and in linguistics books.

The third chapter studies the relationship between the morphological level and the phonological one that forms a new field called Morpho-phonology or Morpho-phonemics. The chapter also studies the relationship between morphology and syntax.

The fourth chapter compares between Arabic morphological terms in philological studies and morphological terms in linguistics studies.

*****

*****

***